ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ 2005

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Διδαγμένο κείμενο
Θουκυδίδη Περικλέους Ἐπιτάφιος (40)

Φιλοκαλοῦμέν τε γὰρ μετ' εὐτελείας καὶ φιλοσοφοῦμεν ἄνευ μαλακίας· πλούτῳ τε ἔργου μᾶλλον καιρῷ ἢ λόγου κόμπῳ χρώμεθα, καὶ τὸ πένεσθαι οὐχ ὁμολογεῖν τινι αἰσχρόν, ἀλλὰ διαφεύγειν ἔργῳ αἴσχιον. ἔνι τε τοῖς αὐτοῖς οἰκείων ἅμα πολιτικῶν ἐπιμέλεια, καὶ ἑτέροις ἕτερα πρὸς ἔργα τετραμμένοις τὰ πολιτικὰ μὴ ἐνδεῶς γνῶναι· μόνοι γὰρ τόν μηδὲν τῶνδε μετέχοντα οὐκ ἀπράγμονα, ἀλλ' ἀχρεῖον νομίζομεν, καὶ οἱ αὐτοὶ ἤτοι κρίνομέν γε ἢ ἐνθυμούμεθα ὀρθῶς τὰ πράγματα, οὐ τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις βλάβην ἡγούμενοι, ἀλλὰ μὴ προδιδαχθῆναι μᾶλλον λόγῳ πρότερον ἢ ἃ δεῖ ἔργῳ ἐλθεῖν. διαφερόντως γὰρ δὴ καὶ τόδε ἔχομεν ὥστε τολμᾶν τε οἱ αὐτοὶ μάλιστα καὶ περὶ ὧν ἐπιχειρήσομεν ἐκλογίζεσθαι· ὃ τοῖς ἄλλοις ἀμαθία μὲν θράσος, λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει. κράτιστοι δ' ἂν τὴν ψυχὴν δικαίως κριθεῖεν οἱ τε δεινὰ καὶ ἡδέα σαφέστατα γιγνώσκοντες καὶ διὰ ταῦτα ἀποτρεπόμενοι ἐκ τῶν κινδύνων. καὶ τὰ ἐς ἀρετὴν ἐνηντιώμεθα τοῖς πολλοῖς· οὐ γὰρ πάσχοντες εὖ, ἀλλὰ δρῶντες κτώμεθα τοὺς φίλους. βεβαιότερος δὲ ὁ δράσας τὴν χάριν ὥστε ὀφειλομένην δι' εὐνοίας ᾧ δέδωκε σῴζειν· ὁ δὲ ἀντοφείλων ἀμβλύτερος, εἰδὼς οὐκ ἐς χάριν, ἀλλ' ἐς ὀφείλημα τὴν ἀρετὴν ἀποδώσων.

Α. Από το κείμενο που σας δίνεται, να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το απόσπασμα: **«διαφερόντως γὰρ … ἀρετὴν ἀποδώσων».**

Μονάδες 10

Β. Να γράψετε στο τετράδιό σας τις απαντήσεις των παρακάτω ερωτήσεων:

Β1. Ο «πρακτικός άνθρωπος» στην αρχαιότητα, όπως και σήμερα, συνήθως υπερτιμούσε τη δράση σε σχέση με **τον λόγον** («τα λόγια», «τη λογική ανάλυση», «τη γνώση»). Με σύντομη ανάλυση των δεδομένων του κειμένου **«Φιλοκαλοῦμέν τε … ἔργῳ ἐλθεῖν»**, να εξηγήσετε με ποιο τρόπο συνειδητά διορθώνει ο Περικλής την εκτίμηση αυτή, τόσο στην ιδιωτική σφαίρα, όσο και στη σφαίρα της πολιτικής.

Μονάδες 15

Β2. **«διαφερόντως γὰρ δὴ … ἐκ τῶν κινδύνων»**: Με βάση τα δεδομένα του ανωτέρω τμήματος του κειμένου, να δείξετε με συντομία πώς ο ρήτορας, σε αντίθεση με την κοινή άποψη των άλλων Ελλήνων, ορίζει την έννοια της **ανδρείας**.

Μονάδες 15

Β3. Ποια είναι η βασική απόκλιση του Επιταφίου του Περικλή από τη συνηθισμένη δομή των επιτάφιων λόγων;

Μονάδες 10

Β4. Να γράψετε στο τετράδιό σας δύο ομόρριζες λέξεις της αρχαίας ή νέας ελληνικής, απλές ή σύνθετες, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:
διαφεύγειν, μετέχοντα, διαφερόντως, χάριν, εὐνοίας.

Μονάδες 10

Γ. Αδίδακτο κείμενο
Λυκούργου Κατά Λεωκράτους 20 83-84

Τοῦτο γὰρ ἔχει μέγιστον ἡ πόλις ὑμῶν ἀγαθόν, ὅτι τῶν καλῶν ἔργων παράδειγμα τοῖς Ἕλλησι γέγονεν· ὅσον γὰρ τῷ χρόνῳ πασῶν ἐστιν ἀρχαιοτάτη, τοσοῦτον οἱ πρόγονοι ἡμῶν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἀρετῇ διενηνόχασιν. ἐπὶ Κόδρου γὰρ βασιλεύοντος Πελοποννησίοις γενομένης ἀφορίας κατὰ τὴν χώραν αὐτῶν ἔδοξε στρατεύειν ἐπὶ τὴν πόλιν ἡμῶν, καὶ ἡμῶν τοὺς προγόνους ἐξαναστήσαντας κατανείμασθαι τὴν χώραν. καὶ πρῶτον μὲν εἰς Δελφοὺς ἀποστείλαντες τὸν θεὸν ἐπηρώτων εἰ λήψονται τὰς Ἀθήνας· ἀνελόντος δ' αὐτοῖς τοῦ θεοῦ, ὅτι τὴν πόλιν αἱρήσουσιν ἐὰν μὴ τὸν βασιλέα τὸν Ἀθηναίων {Κόδρον} ἀποκτείνωσιν, ἐστράτευον ἐπὶ τὰς Ἀθήνας.

Γ1. Να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το κείμενο.

Μονάδες 20

Γ2.α. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

διενηνόχασιν : το τρίτο ενικό πρόσωπο οριστικής μέλλοντα της ίδιας φωνής.

ἀποστείλαντες : το τρίτο πληθυντικό πρόσωπο οριστικής μέλλοντα της ίδιας φωνής.

ἐπηρώτων : το τρίτο ενικό πρόσωπο ευκτικής ενεστώτα της ίδιας φωνής.

λήψονται : το δεύτερο ενικό πρόσωπο οριστικής παρακειμένου της ίδιας φωνής.

ἀνελόντος : το δεύτερο ενικό πρόσωπο προστακτικής αορίστου β΄ της ίδιας φωνής.

Μονάδες 5

Γ2.β. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου :

τοῦτο : την ονομαστική πληθυντικού του αρσενικού γένους.

μέγιστον : τη δοτική πληθυντικού του αρσενικού γένους στο συγκριτικό βαθμό.

πασῶν : τη δοτική ενικού του αρσενικού γένους.

γενομένης : την ονομαστική πληθυντικού του θηλυκού γένους.

τὸν βασιλέα : την κλητική του ενικού αριθμού.

Μονάδες 5

Γ3.α. Να προσδιορίσετε τη συντακτική θέση των παρακάτω λέξεων:
τῶν καλῶν, παράδειγμα, ἀρετῇ, ἐπὶ τὴν πόλιν, πρῶτον, αὐτοῖς.

Μονάδες 6

Γ3.β. Να βρεθεί ο υποθετικός λόγος του κειμένου· να αναγνωρισθεί το είδος του και να μετατραπεί σε υποθετικό λόγο που να δηλώνει την αόριστη επανάληψη στο παρόν και στο μέλλον.

Μονάδες 4

ΠΙΛΟΤΟ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α.

Μετάφραση

Γιατί μας διακρίνει πράγματι και αυτό εδώ το ξεχωριστό, ώστε να τολμούμε εμείς οι ίδιοι να υπολογίζουμε με ακρίβεια τις συνέπειες αυτών που θα επιχειρήσουμε, ενώ αντίθετα στους άλλους η άγνοια των κινδύνων φέρνει αλόγιστο θάρρος, η επίγνωση ωστόσο δισταγμό. Και στο φρόνημα δίκαια μπορούν να θεωρηθούν πολύ δυνατοί εκείνοι που γνωρίζουν σαφέστατα και τους κινδύνους του πολέμου και τις απολαύσεις της ειρήνης, κι όμως γι' αυτά δεν προσπαθούν ν' αποφύγουν τους κινδύνους. Και ως προς την ευεργετική διάθεση είμαστε αντίθετοι με τους πολλούς· γιατί αποκτούμε τους φίλους μας όχι με το να ευεργετούμαστε αλλά με το ευεργετούμε. Και ο ευεργέτης είναι πιο σταθερός φίλος εφόσον επιδιώκει να παραμένει η ευγνωμοσύνη του ευεργετημένου, με τη συμπάθεια που δείχνει σε αυτόν· αντίθετα ο ευεργετημένος είναι πιο απρόθυμος γιατί ξέρει ότι θα ανταποδώσει την ευεργεσία όχι για να του χρωστούν ευγνωμοσύνη αλλά για εξόφληση χρέους.

Β1.

Στο κεφ. 40, μετά τη σκιαγράφηση της Αθήνας μέσα από την ανάλυση του πολιτεύματός της, των αθηναϊκών τρόπων και την ανάδειξη της υπεροχής της έναντι της Σπάρτης στα πολεμικά, υψώνει την Αθήνα στο επίπεδο μιας αξεπέραστης πόλης. Ξεκινώντας από το θεωρητικό – πολιτιστικό τομέα ο Αθηναίος εναρμονίζει μια διπλή βασική αντινομία: είναι αφενός άνθρωπος με καλλιτεχνικές ευαισθησίες και πνευματικές ανησυχίες, αγαπά το ωραίο και τις πνευματικές ενασχολήσεις.

Με το ρήμα «φιλοκαλοῦμεν» αναφέρεται στην αγάπη του ωραίου. Οι Αθηναίοι, κατά τον Περικλή, εκφράζουν την αγάπη τους για το ωραίο χωρίς υπερβολικές δαπάνες. Το ρήμα «φιλοσοφοῦμεν» αναφέρεται στην αγάπη των Αθηναίων για τη σοφία, στην πνευματική καλλιέργεια, στην ενασχόληση με έργα του πνεύματος, σε ό,τι αποκομίζει ο άνθρωπος από τη «θεωρία» του κόσμου. Η καλλιέργεια του ωραίου πραγματώνεται με λιτότητα και δεν εκτρέπεται σε σπατάλη πολυτέλεια και χλιδή. Η δεύτερη ιδιότητα των Αθηναίων δεν τους οδηγεί σε νωθρότητα και μαλθακότητα, δεν τους εκθηλύνει (άνευ μαλακίας). Η ενασχόληση με τη σοφία συμπορεύεται με τη σωματική ευρωστία και ευεξία και δεν οδηγεί στη χαλάρωση του φρονήματος, στην αναποφασιστικότητα – διστακτικότητα και στη μαλθακότητα – απώλεια του ανδρισμού. Έχει όμως συνείδηση ο Αθηναίος ότι κάτω από ορισμένες συνθήκες οι δύο αυτές θετικές αξίες (φιλοκαλία και φιλοσοφία) θα μπορούσαν να αποκτήσουν ένα αρνητισμό και να προκαλέσουν την αντίδραση και τις κατηγορίες των αντιπάλων. Η καλλιέργεια των καλών τεχνών, που θα απέβαινε σε βάρος της οικονομίας, και η πνευματική μόρφωση, που θα αποδυνάμωνε την ανδρεία, περισσότερο θα έβλαπταν παρά θα ωφελούσαν και, γι' αυτό, θα μπορούσαν να θεωρηθούν αρνητικά στοιχεία. Όταν λοιπόν συνάπτει «τη φιλοκαλία με την ευτέλεια» και διαχωρίζει «τη φιλοσοφία από τη μαλακία», ο Περικλής προφανώς θέλει να προλάβει κάθε αντίθετη άποψη που θα μπορούσε να προβληθεί από τους αντιπάλους του, όπως άλλωστε έκαναν οι Σπαρτιάτες αναφορικά με τις γιορτές και τις θυσίες που ο Περικλής πρόβαλλε σαν θετικό στοιχείο της κοινωνικής και πολιτικής ζωής της Αθήνας. Η θέση αυτή του Περικλή είναι έμμεση απάντηση στους Πελοποννήσιους και τους Βοιωτούς, οι οποίοι πίστευαν ότι η πνευματική ενασχόληση ασκεί βλαπτική επίδραση στο ψυχικό σθένος και καθιστά τους

ανθρώπους άτολμους και άνανδρους. Έτσι, η τέχνη και η γνώση δεν αποτελούσαν για τον Αθηναίο αυτοσκοπό αλλά, καθώς ήταν στρατευμένες στην υπηρεσία του ατόμου και της κοινωνίας μεταστοιχειώνονταν σε ενεργητικότητα, όπως αυτή που αναγνωρίζουν στους Αθηναίους στο συνέδριο της Σπάρτης οι αντίπαλοί τους Κορίνθιοι.

Στη συνέχεια ο Περικλής μας μεταφέρει στη δημόσια ζωή της Αθήνας παρουσιάζοντας μια αδιάσπαστη ενότητα μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού βίου. Ο Αθηναίος παρουσιάζεται ως αυθύπαρκτη προσωπικότητα, με δική του δράση και ζωή και ταυτόχρονα εντάσσεται αρμονικά και ενεργά στο δημόσιο βίο. Δραστηροποιείται χωρίς περιορισμούς στην ιδιωτική του ζωή, αλλά και με υπευθυνότητα και σοβαρότητα θεωρεί καθήκον του και δικαίωμα την ενασχόληση με τη δημόσια. Φροντίζει επομένως να είναι καλά ενημερωμένος και για την πολιτική ζωή (**μή ἐνδεῶς γνῶναι**). Εξαίρεται με αυτόν τον τρόπο ο Αθηναίος ως ιδιώτης και ως πολίτης. Δεν είναι μονοδιάστατο και μονόπλευρο όν, όπως ο Σπαρτιάτης που είναι ετεροκαθοριζόμενος από την εξουσία, χωρίς προσωπική ζωή και χωρίς πνευματικές και πολιτικές ανησυχίες.

Ο Αθηναίος θεωρεί πρώτιστο δικαίωμα και καθήκον του να ασχολείται με τα πολιτικά διότι η σωστή λειτουργία της δημοκρατίας απαιτεί την ενεργή συμμετοχή του πολίτη στα πολιτικά δρώμενα. Έτσι η πολυπραγμοσύνη του Αθηναίου αποτελεί αρετή ενώ αντίθετα η απραγμοσύνη είναι ανεπάρκεια.

Αυτή η συμπεριφορά του Αθηναίου είναι πολύ φυσική, εφόσον η ίδια η καθημερινότητα του έδινε ποικίλα ερεθίσματα: η αγορά (χώρος εμπορικών συναλλαγών - φιλοσοφικών συζητήσεων - πολιτικών προβληματισμών), τα δικαστήρια (χώρος άσκησης εξουσίας - θεσμοί της δημοκρατίας), το θέατρο (χώρος διασκέδασης - σχολείο - πολιτικός προβληματισμός) κ.ά.

Οι Αθηναίοι δε θεωρούν ιδανικό την «**ἀπράγμονα ἡσυχίαν**», αλλά πιστεύουν ότι η αδράνεια και η αδιαφορία για τα πολιτικά δε διευκολύνουν τη λειτουργία των θεσμών της άμεσης δημοκρατίας. Ένας αμέτοχος πολίτης *(**ἀπράγμων**)* δεν προσφέρει έργο σε μια δημοκρατική κοινωνία- και με αυτή την έννοια δεν είναι απλώς φιλήσυχος, αλλά άχρηστος. Ο Αθηναίος που δε συμμετέχει στα κοινά, μόνο καταχρηστικά μπορεί να λέγεται πολίτης

Στη φράση «**καί οἱ αὐτοί ἤτοι κρίνομεν… ἡγούμενοι**» προσδιορίζεται ο τρόπος με τον οποίο ο Αθηναίος πολίτης συμμετέχει στα κοινά. Ο Περικλής αναφέρεται στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων μέσα από τα συλλογικά όργανα της αθηναϊκής δημοκρατίας, δηλ. την εκκλησία του δήμου και τη βουλή των πεντακοσίων, στα οποία η συμμετοχή του πολίτη θεωρούνταν απαραίτητη. Ο Αθηναίος πολίτης είτε παίρνει αποφάσεις ακούγοντας και κρίνοντας τις προτάσεις που υποβάλλουν οι πολιτικοί *(**κρίνομεν,*** το ρήμα αναφέρεται στις αποφάσεις που έπαιρνε η πόλη ως σύνολο, με τη συμμετοχή των πολιτών στην εκκλησία του δήμου) είτε σκέφτεται σωστά για τις δημόσιες υποθέσεις και διατυπώνει προτάσεις (ἐ**νθυμούμεθα,** το ρήμα αναφέρεται στους ρήτορες και τους πολιτικούς γενικά, οι οποίοι καταλαβαίνουν τα πράγματα και εκφέρουν τη γνώμη τους). Όπως δηλώνουν τα ρήματα **κρίνομεν** και **ἐνθυμούμεθα**, το όργανο που χρησιμοποιεί ο Αθηναίος είναι ο λόγος· και ως εσωτερικός, ενδιάθετος λόγος —σκέψη και διανόηση— και ως προφορικός λόγος, και κυρίως ως διάλογος που αναπτύσσεται στα συλλογικά όργανα της πολιτείας.

Έτσι **«Τό προδιδαχθῆναι μᾶλλον λόγῳ πρότερον ἤ ἐπί ἃ δεῖ ἔργῳ ἐλθεῖν»** αποτελεί θεμελιώδη παράμετρο της δημοκρατίας. Ο ενημερωτικός λόγος αναδεικνύεται σε δύναμη δράσης, γιατί ξεκαθαρίζει το τοπίο και φωτίζει τα γεγονότα, οπότε η δράση θα έχει ευτυχή αποτελέσματα, καθώς θα στηρίζεται σε ρεαλιστική

πολιτική. Αντίθετα, στη Σπάρτη οι λόγοι και τα έργα θεωρούνται ασυμβίβαστα. Το ολιγαρχικό σύστημα συντηρεί παλιότερους τρόπους έγκρισης ή απόρριψης προτάσεων της Γερουσίας, δια ανατάσεως των χειρών ή δια βοής. Για τους Σπαρτιάτες ο λόγος προκαλούσε τη φθορά των θεσμών και των ανθρώπων. Περιφρονούν το διάλογο, δεν αναγνωρίζουν την αξία του και κάνουν τρόπο ζωής το δόγμα το «**λακωνίζειν ἐστί φιλοσοφεῖν».**

Β2.

Στο προηγούμενο τμήμα του κεφ. 40 ο Περικλής αποτίμησε θετικά το «λόγο», θεωρώντας ότι όχι μόνο δε βλάπτει τα έργα αλλά, αντιθέτως, διαφωτίζει τους πολίτες, και με αυτό τον τρόπο καθιστά εφικτή την επιτέλεση των έργων. Ο Περικλής και σ' αυτό το σημείο του λόγου του θεωρεί επιζήμιο να μην έχουν ενημερωθεί οι πολίτες με το λόγο πριν αναλάβουν δράση. Θα μπορούσε, όμως, κάποιος να ισχυριστεί ότι η εκ των προτέρων γνώση του κινδύνου σε περίοδο πολέμου μπορεί να έχει και αρνητικές συνέπειες·δηλαδή χαλάρωση της επαγρύπνησης, σε περίπτωση υποτίμησης του αντιπάλου, και δισταγμό σε περίπτωση υπερτίμησης του. Ο Περικλής, λοιπόν, για να ισχυροποιήσει τη θέση του τονίζει ότι οι Αθηναίοι, υπερέχοντας και σε αυτό το σημείο, συνδυάζουν αρμονικά τη σκέψη με την τόλμη, το λογισμό με την ανδρεία δηλαδή τολμούν να επιχειρούν πράγματα που τα έχουν σκεφτεί πολύ καλά. Ούτε θράσος, αλόγιστη τόλμη και λεονταρισμοί (πράγμα που μπορεί να προξενήσει η άγνοια του κινδύνου), ούτε δισταγμός και φόβος·απλά ρεαλισμός. Έτσι ο Αθηναίος κατορθώνει να περισώσει την αυτόνομη και ελεύθερη ύπαρξη του, γιατί ο λόγος (σκέψη, λογισμός, προβληματισμός, ενημέρωση και πάλι σκέψη) είναι όρος της ζωής του. Αντίθετα, στους άλλους ανθρώπους η άγνοια προκαλεί αλόγιστο θάρρος και απερίσκεπτη τόλμη, ενώ η σκέψη δισταγμό. Οι άλλοι (οι Σπαρτιάτες και όσοι σκέφτονται όπως αυτοί), επειδή δε διαφωτίζονται, και συνεπώς δε σκέφτονται πριν προβούν σε κάποια πολεμική ενέργεια, δείχνουν — λόγω άγνοιας του τι θα αντιμετωπίσουν— θράσος, παράλογη τόλμη (αποκοτιά). Εάν όμως σκεφτούν και αναλύσουν λογικά όσα πρόκειται να επιχειρήσουν, συχνά κυριεύονται από δισταγμό και φόβο. Η ιστορία της Σπάρτης έρχεται να ενισχύσει αυτή την αλήθεια. Οι Σπαρτιάτες πολύ δύσκολα έκαναν εκστρατείες έξω από την πόλη τους ακόμα και για την απόφαση αυτού του πολέμου ήταν πολύ διστακτικοί, γι' αυτό και οι Κορίνθιοι στο συνέδριο του Ισθμού τους κατηγορούν ως «**μελητάς»** (Θουκυδίδης, *Ιστορία* 1,70). Ο ηρωισμός των Αθηναίων βρίσκεται ανάμεσα στις δυο αυτές ακραίες καταστάσεις **(θράσος - ὄκνος)** και παρουσιάζεται ως **μεσότητα**. Καταλήγοντας ο Περικλής διατυπώνει τον ορισμό της πραγματικής ανδρείας. Η ανδρεία λοιπόν ως ενέργημα της ψυχής συμπυκνώνει όλα τα ανώτερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των Αθηναίων. Εκφράζει, δηλαδή, το λεγόμενο δυνατό φρόνημα από το οποίο αντλεί την απόφαση και τη δύναμη να αγωνιστεί για την υπεράσπιση των ιδανικών του, αν και γνωρίζει καλά τα πλεονεκτήματα της ειρηνικής ζωής αλλά και τα μειονεκτήματα και τα δεινά του πολέμου. Έχει ήδη παρουσιαστεί το υψηλό βιοτικό επίπεδο και ο πολυδιάστατος αθηναϊκός τρόπος ζωής, γεγονός που αποτελεί κίνητρο συνειδητής ανδρείας η οποία με τη σειρά της οδηγεί τους Αθηναίους να θεωρούν τον πόλεμο μέσο και όχι αυτοσκοπό. Ως αρετή βρίσκεται ανάμεσα στο απερίσκεπτο θράσος, την αλόγιστη και χωρίς συνείδηση των κινδύνων τόλμη και ανάμεσα στη δειλία που έρχεται ως αποτέλεσμα του χωρίς τόλμη υπολογισμού, της «μετά φόβου» δηλαδή αναμέτρησης των κινδύνων. Με τη φράση **κράτιστοι δ' ἄν τήν ψυχήν... ἐκ τῶν κινδύνων** «καταξιώνεται ο άνθρωπος που ο "λόγος" —και ο δικός του και των άλλων— τον κάνει από πριν να ξέρει πολύ

καθαρά ποια δεινά τον περιμένουν σ' ένα έργο, και όμως κρατάει αμείωτη την τόλμη του και δεν αποτραβιέται από αυτό προτιμώντας τα "ἡδέα", που κατά το σχολιαστή είναι τα αγαθά της ειρήνης» (Ι.Θ. Κακριδής).

Β3.
Αν συγκρίνουμε το διάγραμμα αυτό με τη δομή ενός συνηθισμένου επιταφίου, δεν είναι δύσκολο να διαπιστώσουμε τις διαφορές που υπάρχουν: παραλείποντας τις λεπτομέρειες, ο Επιτάφιος του Περικλή διαφοροποιείται βασικά από τους άλλους, καθώς, αντί να του δίνει τη μεγαλύτερη έκταση, προσπερνά με μια σύντομη φράση τον έπαινο του αθηναϊκού παρελθόντος και αναφέρεται συνοπτικά, γενικά και αόριστα στα πολεμικά έργα των νεκρών της χρονιάς. Αντίθετα αφιερώνει το μεγαλύτερο μέρος του στην ενότητα που αναφέρεται στο αθηναϊκό πολίτευμα και αναλύει τους λόγους που οδήγησαν την πόλη στο μεγαλείο.

Β4.
διαφεύγειν: φυγή, καταφύγιο
μετέχοντα: αποχή, κάτοχος
διαφερόντως: διαφορά, φορείο
χάριν: ευχαρίστηση, αχάριστος
εὐνοίας: διάνοια, παρανοϊκός

Γ1.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Η πόλη σας, λοιπόν, διαθέτει ως σημαντικότερο πλεονέκτημα αυτό, ότι δηλαδή έχει καταστεί πρότυπο σπουδαίων έργων για τους Έλληνες·γιατί όσο πιο αρχαία απ' όλες είναι χρονικά, τόσο έχουν ξεπεράσει οι πρόγονοι μας τους υπόλοιπους ανθρώπους στην ανδρεία. Συγκεκριμένα επί της βασιλείας του Κόδρου, επειδή έπληξε την χώρα τους σιτοδεία, οι Πελοποννήσιοι αποφάσισαν να εκστρατεύσουν εναντίον της πόλης μας κι αφού εκδιώξουν τους προγόνους μας να μοιραστούν τη χώρα μεταξύ τους. Κι αρχικά, αφού έστειλαν πρέσβεις στους Δελφούς, συμβουλεύονταν το θεό αν θα καταλάβουν την Αθήνα·κι αφού ο θεός τούς έδωσε χρησμό ότι θα κυριεύσουν την πόλη, αν δε σκοτώσουν το βασιλιά των Αθηναίων (Κόδρο), ξεκίνησαν εκστρατεία κατά της Αθήνας.

Γ.2.α
διοίσει
ἀποστελοῦσιν(ν)
ἐπερωτῷ / ἐπερωτῴη
εἴληφας
ἄνελε

Γ.2.β
οὗτοι
μείζοσι(ν)
παντί
γενόμεναι
βασιλεῦ

ΠΥΛΗ

Γ.3.α

τῶν καλῶν: επιθετικός προσδιορισμός στο "ἔργων"

παράδειγμα: κατηγορούμενο μέσω του συνδετικού ρήματος "γέγονεν" στο εννούμενο υποκείμενο "πόλις"

ἀρετῇ: δοτική της αναφοράς στο ρήμα "διενηνόχασιν"

ἐπί τήν πόλιν: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει την εχθρική κατεύθυνση στο απαρέμφατο "στρατεύειν"

πρῶτον: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα "ἐπηρώτων"

αὐτοῖς: έμμεσο αντικείμενο της μετοχής "ἀνελόντος"

Γ.3.β

Υπόθεση: ἐάν ... ἀποκτείνωσιν

Απόδοση: ὅτι τήν πόλιν αἱρήσουσιν

Υποθετικός λόγος του προσδοκωμένου (πλαγιωμένος ως προς την απόδοση)

Αόριστη επανάληψη στο παρόν και στο μέλλον

Υπόθεση: ἐάν ... ἀποκτείνωσιν

Απόδοση: ὅτι τήν πόλιν αἱροῦσι(ν)

ΠΥΛΗ